

Pelessek Dóra

A megtalált idő(k) nyomában

**Mika Kitamura és Yuki Watanabe:
Kétoldalú múlt**

● Lumen Galéria, Budapest
● 2009. január 14 – február 8.

„Az idő láthatatlan. Testeket keres, hogy megmutatkozhasson.”

Ez lehetne a mottója MIKA KITAMURA és YUKI WATANABE *Kétoldalú múlt* című, a budapesti Lumen Galériában megrendezett fotókiállításának, amely *A realitás szélén, az én határain túl – kortárs fotó Japánból* című kiállítás-sorozat második állomásaként valósult meg. A hazánkban kevésbé ismert japán fotográfia kortárs tendenciáinak megismertetését célzó kiállítássorozat kurátorai, ERDEI KRISZTINA és ILOSVAI ZSÓFIA Utsu Yumiko tavaly decemberben bemutatott alkotásai után¹ ezúttal két fiatal fotográfus munkáiból válogatottak.

A *Kétoldalú múlt* című gyűjtemény a fotóművész-duó hét éves közös munkáját reprezentálja: egymásról készített felvételeiken keresztül betekintést enged a fiatal nők különös – szerintük is rendkívül ambivalens – kapcsolatába.

Az 1982-es születésű lányok neve nem ismeretlen hazájukban, hiszen számos fotográfiai kiállításon szerepeltek már. Karrierjük meglehetősen korán elkezdődött: szorgalmuknak, ambíciójuknak és nem utolsósorban tehetségüknek köszönhetően igen fiatalon, 2006-ban megnyerték a *Canon* rangos tehetségkutató versenyt.

Mindketten az 1990-es évek végén kiteljesedő globális, társadalmi és individuális identitáskeresés korszakának szülöttei, az ún. „lebegő generáció” legifjabb tagjai. A „lebegő generáció” elnevezés KOTARO IIZAWA japán kurátortól származik, aki

¹ Utsu Yumiko: *Borzongás*. Lumen Galéria, Budapest, 2008. nov. 27 – dec. 16.

Yuki by Mika

az elsők között érzekelte és tette művészeti-kritikai diskurzus tárgyává azt a sajátos befelé fordulást, amely a társadalmi-gazdasági nehézségeknek köszönhetően lassanként felváltotta, illetve ellehetlenítette az 1980-as évek pozitív társadalmi klímáját, s amely művészeti tendenciaként a modern technológia látványos fejlődésére rendkívül gyorsan reagáló fotóművészetben jelentkezett először.

A jövőbeli lehetőségeit bizonytalannak érző, önmagát a hagyományos értékektől megfosztott társadalomban elhelyezni nem tudó vagy éppen nem is akaró művész-individuum szorongását kompenzáló – a modern technika lehetőségeinek köszönhetően – olyan virtuális valóság(ka)t konstruálhatott, amely(ek)be könnyűszerrel átmenthette, illetve egyéni látásmódjának köszönhetően maga is kritika tárgyává tehetette az őt körülvevő „reális” világ viszásságait és ellentmondásait, kifejezhette önmaga hétköznapi problémáit.

Egy ilyen párhuzamos világba való képzeletbeli elvonulás azonban számos valós veszélyt rejt magában: a befelé forduló és magányos művészszemélyiség számára megnyithatja ugyan a vágyott önismeret útját, ám az így létrehozott alternatív valóságok éppen *egyszerűsített* jellegükönél fogva válhatnak teljességgel kirekesztővé, s bizonyulhatnak átjárhatatlannak egy másik, ugyancsak identitáskereső individuum számára.

Nem véletlen, hogy a realitás, az emlék, és az emlékként megélt szubjektív (belső) idő rendkívül fontos szerepet játszik Mika és Yuki munkáiban. Az egymást fényképező lányok ugyanis önmaguk szüntelen keresése közben úgy kerülik ki a bezárkózás fentebb vázolt csapdáját, hogy egymásban, azaz a velük szemben álló *másikban* keresik és találják meg az idő múlásának nyomait.

Kettejük viszonyának jellemzésére nehéz pontos jelzőket találni, hiszen kapcsolatuk egyszerre több és kevesebb, mint két lány barátsága.

Túlnő a Japánban mára hagyományosnak számító, karakterisztikus „girl photography” irányzatán, hiszen a két fiatal nő nemcsak *női* identitását keresi és találja meg e képek által, hanem önmagát, önmaga belső valóságát is, a másik jól ismert, időben változó-alakuló testén és személyiségén keresztül.

Mika és Yuki kapcsolata titokzatos, mégis a létező legőszintébb emberi kötelék: furcsa eleget szeretetnek és tartózkodásnak. A leplezetlen csodálaton túl jelen van benne a leleplezés, a féltés mellett pedig a féltékenység gesztusa is. A ragaszkodás itt birtoklási vágygal párosul, ahogyan is büszkeség váltakozik az irigységgel. A lányok sikeresek, ám mindig *együtt* azok, ez pedig egyszerre kiindulópontja a biztonság és a bizonytalanság érzésének. Egymást fényképezik, de nem tudják, megállnák-e a helyüket a másik nélkül.

Két hasonló lány, a külső szemlélő (és a kiállításnéző) számára legtöbbször a megtévesztésig azok: akárha egyetlen személy két arcát látnánk a tükörként szembeállított fotókon. Valójában két külön személy(iség) – mégis együtt hívják létre saját(os) pár(huzam)os identitásukat. Felvételeiken kizárólag ők láthatóak: festői háterek előtt, vagy éppen a leghétköznapibb szituációkban, elcsúszott pillanataikban. Fürdés vagy alvás közben, autóban ülve, a tengerparton sétálva. Látszólagos magányukat nem töri meg idegen szereplő. Amikor egyikőjük alany, másikuk szükségszerűen válik tárggyá – talán ezért nem szerepelnek soha ugyanazon a fotón, ezért nem látjuk őket sosem kettesben. Munkáik első pillantásra dokumentumfotóknak tűnnek, csak hogy annál sokkal letisztultabbak, megkomponáltabbak, szimbolikusabbak; az elvétele fellelhető tárgyaknak kivétel nélkül hangulatfestő, atmoszférateremtő szerepe van. A pillanatnyi impresszió, a hangulat a legfontosabb: a jökor megállított idő. Ahhoz, hogy egyikük teste fotóba rögzítve ténylegesen is megjelenjen az időben, hogy egyikük testében *megmutatkozhasson* az idő, ahhoz éppen a másikuk aktivitása, támogató jelenléte szükséges. Amikor a lányok egymást fényképezik, akkor a két kereső, szétvárt individuum, hacsak pillanatokra is, de egyetlen, közös identitássá egyesül, és közös céljára, az idő megállítására koncentrál – hogy azután szükségszerűen ismét különváljon. Ám ebben az összeolvadásban újra és újra testet ölt, megmutatkozik az idő: kaput nyit a realitásra: a kettejük közötti kapcsolat egyszermind hidat is teremt feléjük a kizárni kívánt külvilág felől. A két lány párhuzamos, belső világa, (identitása, szubjektuma) a fotózás aktusa által és pillanataira táru fel és játszik egymásba: így válik a múlt kétoldalú, kétdimenziójú múlttá.

Mika by Yuki

Yuki by Mika

Bár képeik *válogatott* munkák, mégis egységesek, hiszen egyazon vágy újbóli kifejeződése. A vágyé, hogy megállítsák az időt, hogy emléket állítsanak a tűnő pillanatnak, hogy megfoghatóvá tegyék azt, ami természeténél fogva láthatatlan. Hogy leképezzék a valóságot, a saját valóságukat. És minden képükben benne van a reménytelenség is, amiért mindez lehetetlen: mert a szubjektív pillanat ugyanolyan messze van a valós pillanattól, amit megörökíteni szándékoztunk, akár a jelen.

Mika és Yuki képeinek ereje talán éppen abban rejlik, hogy annak ellenére keresik a tökéletes pillanatot, amely képpé változtatja a tűnékeny jelent, hogy tudják: a fotó valójában csapda, foglyul ejt és kimerevít egy pillanatot, amely talán nem is a legjellemzőbb. Mégis igyekeznek megragadni a lényegét, az állandóságot az örökös változásban, behatárolni a határtalant. Azt a titokzatos erőt akarják tetten érni, amely az egyik pillanatot hirtelen a másikba fordítja át. Az idő sajátos működése és természete érdekli őket, amely sosem táru fel és található meg máshogyan, csakis együtt, egymás személyén keresztül.

Az idő után kutatni különös öröm, különös kihívás. Ez ösztönzi őket arra, hogy újabb és újabb képeket készítsenek, hogy újra és újra dokumentáljanak valamit a valóságból, így hozva létre saját művészi valóságukat. Megtalálják az időt egy arcban, egy mosolyban, egy mozdulatban – s közben visszatálnak önmagukhoz is.

Mika by Yuki

